

TEKST: HANS NØRKJÆR FRANCH, SOGNEPRÆST, AARHUS DOMKIRKE

Kirkehistorie i rette tid

Der er meget at komme efter i Kurt E. Larsens bog om kirkeretninger i Danmark, der byder på solid indføring i kirkehistorien med en tiltrængt indbygget åndshistorie

Titel / Kirkeretninger i Danmark.
Kristendommens veje fra oplysningstid til nutid
Forfatter / Kurt E. Larsen
Sidetall / 300 sider
Pris / 225,00 kr.
Forlag / Kristeligt Dagblads Forlag 2022

Kirkehistoriske værker er lidt ligesom naturalistiske malerier. Klassiske kunstværker af – lad os sige – en fregat, der sejler afsted i smult vande. Mange levner dem ikke stor opmærksomhed, fordi malerierne ikke siger dem noget. Fordi de opfattes som kunstnerisk kedelige, bedagede eller sågar ligegyldige.

Men stopper man rent faktisk op og tager dem i øjesyn, kan man ikke komme udenom, at de er udtryk for både dygtigt håndværk samt sans for såvel detalje som de fine brede linjer.

Kurt E. Larsens nyeste bog er et sådant værk. *Kirkelige retninger i Danmark – Kristendommens veje fra oplysningstid til nutid* hedder den. Og den er vældig oplysende og derfor læseværdig. Som mangeårig og vidt belæst kirkehistoriker formår

Kurt E. Larsen at skrive både i bredden og i dybden (om ikke til bunds); han formår både at fremmale de lange historiske bølgegang og mange af de små finurlige og sigende sirlige detaljer om den del af vores kirkehistorie, der er mangfoldig, fordi den er udlevet på den anden side af religionens frisættelse herhjemme, der selvfølgelig især skete efter Grundloven 1849.

Den virkelighedsnære detaljerigdom er på den ene side det mest imponerende ved værket og på den anden side også det mest kedsommelige ved det. Men den store mængde viden, man bliver overøst med, kan man ikke komme udenom og da slet ikke være ked af.

Kirkehistorie som andet og mere end institutionshistorie

Dem, der kender til nogle af Kurt E. Larsens tidligere arbejder, vil opleve gensynets glæde: Et dementi af fordommene om de

kirkelige retningers sociale opdeling (der vist især bed sig fast med kirkehistoriker P. G. Lindhardts skrivelser om vækkelserne). Man finder en grundig gennemgang af de gudelige vækkelsers fælles åndelige ophav.

Bogens oplagte gevinst er trådene, sammenkædningerne, og dertil ikke mindst de (forholdsvis) lange historiske stræk, man føres igennem. Derudover formår den at bidrage med en teologisk og dogmatisk overbyg-

ning, der ikke er en selvfølge i kirkehistorisk forskning. De teologiske forskelle, deres ophav og hvordan de er gået i svang med hinanden, fremføres med sikker hånd. Det er kirkehisto-

De teologiske forskelle, deres ophav og hvordan de er gået i svang med hinanden, fremføres med sikker hånd. Det er kirkehistorie som andet og mere end institutionshistorie – og det er en kæmpe styrke.

rie som andet og mere end institutionshistorie – og det er en kæmpe styrke. Det er kirkehistorie med indbygget åndshistorie, hvilket hjalp gevaldigt på i hvert fald denne læsers læselyst. Også selvom åndshistorien på intet tidspunkt tager rospinden.

Det er en vigtig bog, blandt andet fordi der sker noget med kirkeretningerne i indeværende generation, hvor en kombination af generel retnings- og vækkelsesafsvækkelse samt nye forbrødringer (og det modsatte) udtrykker en kombination af ændret tidsånd og interne kirkeretningsforandringer. På den måde er værket udtryk for en slags kirkehistorisk rettidig omhu.

Landingsbane for den kirkehistoriske flyvetur ønskes

Netop i dét åndedrag giver det også mening at anføre det, jeg vil mene bliver bogens svaghed: Dens slutning. Ja, at den knapt 'slutter'. Så indlejret er berettermodellen, at man efter endt læsning har en følelse af, at man aldrig kommer hjem. For i tråd med den øvrige bogs skabelon slutter også det sidste og tidsmæssigt nærmeste kapitel med en (kortfattet) beskrivelse af *Kirkeretninger uden for folkekirken 1965-2020*. Lige inden bogen tilsmiler os med appendiks, billedliste, noter og litteraturliste, læser vi de sidste kortfattede ord om *The Unification Church*, bedre kendt som *Moonbevægelsen*. Med en så erfaren forfatter som Kurt E. Larsen er det naturligvis ikke tilfældigt. Og der ligger vel en god del kirkehistorisk akademisk retskaffenhed bag: Et værk, der sætter sig for at beskrive kirkeretninger i al deres bredde og mangfoldighed i Danmark skal ikke kvæle den observationistiske ordentlighed ved utidigt at indsnævre perspektivet i et kortfattet og lemlæstende konklusions- eller perspektiveringsafsnit. Alligevel kan man godt savne det – bare en eller anden form for landingsbane for hele den kirkehistoriske flyvetur. Et åbent efterskrift havde været alt nok. Også uden de store forkromede 'konklusioner'.

Nutidens nationale kirkelighed

Nuvel, hvis det ikke kan være en anke imod den akademiske tæft, kan man måske komme med en opfordring til, at vi hver især tager fat på den kirkehistoriske drøftelse om nutiden med dette oplysende værk i (bag)hånden: Hvor

stiller bogens observationer nutidens nationale kirkelighed? Hvilke ressourcer giver de til at forstå den vekselvirkning eller sågar den historiske kløft, der kan siges at være mellem en foranderlig nutidig virkelighed og et ufravigeligt historisk ophav?

Lad mig da her komme med mit eget – muligvis utidige – bud på et afsluttende perspektiv, som da samtidig kan hamre en nagle ned i en meget interessant accentforskydning i forhold til et andet af Kurt E. Larsens værker om danske kirkeretninger. For i modsætning til da Kurt E. Larsen skrev sin bog om *Indre Missions historie i 1980'erne*, er den historiske deling mellem *Indre Mission* og *KFUM/K* denne gang mere utvetydig: Fra tidligere at have lagt vægt på en mere eller mindre fredelig 'arbejdsdeling', der fandt sted i 1978, da *KFUM/K* og *Indre Mission* officielt gik hver sin vej, kan han i dette værk tydeligere tale

om, at *KFUM/K* fra og med bruddet i en vis forstand kan betegnes som en 'særlig kirkeretning'. At det kan siges mere utvetydigt nu, hænger selvfølgelig sammen med vandet i åen: Siden 1978 har *KFUM/K* cementeret sig som en bred folkekirkelig og i øvrigt mellemkirkelig (økumenisk) bevægelse, der tænker med snarere end mod det moderne samfunds udvikling. Dette er i øvrigt en kultive-

ring af en åndelig åre, der altid har ligget i bevægelsen, og som så tidligt som 1920'erne fik *KFUM/Ks* generalsekretær, Olfert Ricard, i åben fejde med daværende formand for *Indre Mission*, Carl Moe, på et spørgsmål om, hvorvidt det var godt for unge kristne mænd at gå i *Det Kongelige Teater*.

En udvikling ad denne åndelige forgrening er blot én af grundene til, at *KFUM/K* som kirkeretning forbrødrer sig stadig tættere med den evigt rummelige og hyperfolkelige grundtvigianisme – i modsætning til *Indre Mission* og *Tidehverv*, der på en række kirkepolitiske, etiske og teologiske områder efterhånden står hinanden nærmest i den danske kirkevirkelighed. ■

Det er en vigtig bog, blandt andet fordi der sker noget med kirkeretningerne i indeværende generation, hvor en kombination af generel retnings- og vækkelsesafsvækkelse samt nye forbrødringer (og det modsatte) udtrykker en kombination af ændret tidsånd og interne kirkeretningsforandringer.